

Békévé oldja az emlékezés...

Az elhurcolt és elűzött magyarországi németekre emlékeztek Bólyban

Alig több mint hét évtizeddel ezelőtt, a második világháború utolsó hónapjaiban magyarországi németek tízezreit deportálták kényszermunkára a Szovjetunióba, 1946 januárjától 1948 nyaráig pedig a teljes vagyonuktól megfosztva mintegy kétszázezer hazai németet telepítettek ki Németországba. Egyetlen „bűnük” a német származásuk volt. E sorscsapások feldolgozása nemzedékek óta tart. Bár a sebek nehezen gyógyulnak be, az országszerte tartott megemlékezések viszont nagyban hozzájárulnak a megbékéléshez. Január 19. immár öt esztendeje a magyarországi németek elhurcolásának és elűzetésének emléknapja. A központi programnak idén a Baranya megyei Bóly adott otthont.

A megemlékezést a Nepomuki Szent János-templomban tartották: dr. Takács Gábor, a Pécsi Egyházmegye székesegyházi főesperese német nyelvű misét celebrált. Az egybegyűlteket Bóly polgármestere köszöntötte. Hárs József elmondta: a településről mintegy kilencszáz német lakost hurcoltak, illetve üldöztek el, így a kisvárosban jóformán nincs olyan család, amely családi, rokoni vagy baráti kapcsolat révén ne lenne érintett a tragédiában.

Sosem tudjuk már meg, hogy az akkori politika meg tudta volna-e akadályozni mindezt – mondta köszöntőjében Maruzsa Zoltán, az Emberi Erőforrások Minisztériumának helyettes államtitkára, aki kiemelte: mivel az akkori pártok közül több egyetértett a magyarországi németeket sújtó intézkedésekkel, így a magyar politika is felelős a történetekért.

Nem tudjuk a múltat meg nem történné tenni, és bár a sebek nehezen gyógyulnak, csak úgy érhetjük el azt, hogy e borzalmak többé ne történhessenek meg, ha emlékezünk – hangsúlyozta ünnepi beszédében Schanda Tamás, az EMMI államtitkára. – Az áldozatok, az elűzöttek száma nekünk nem csak statisztika. Minden egyes elhurcolt, elűzött ember személy, nem szám: anya, gyermek vagy nagyapa, ta-

nító, gazdálkodó, pap vagy esztergályos. Hatalmas veszteség ez nemcsak a hazai németiségnek, hanem az egész országnak. Legyen tanulság a jövő számára: összetartozunk jóban is, rosszban is! Az elűzöttek, elhurcoltak erre emlékeztetnek minket.

A megbocsátás, tolerancia és emberségesség üzenetét közvetítette beszédében a Magyarországi Németek Országos Önkormányzatának elnöke. Heinek Ottó hangsúlyozta: örömteli, hogy a politika által egykor egymás ellen hergelt nemzetiségek ma már egyre gyakrabban emlékeznek együtt. A Bólylyal szomszédos település szülötteként személyes hangvétellű történettel emlékezett: Szülőfalumban, Borjádön, veszély – például tűzvész – esetén mindig a szerb-ortodox templom harangja kondult meg. A harangzúgásra a falu apraja-nagyja összefutott, hiszen ha a szülőfalu védelméről volt szó, akkor nem számított, ki milyen vallású, kinek mi az anyanyelve. 1946 júniusában, amikor elűzendő németekkel megpakolt lovaskocsi-konvoj indult útnak, a szerb harangozó azt tette, amit abban a pillanatban helyesnek gondolt: meghúzta a vészharangot. Érezte, hogy nagy a baj. Azt kívánom, hogy a mai emléknap is egyfajta vészharang legyen, és mindnyájunkat

A bólyi templomban

Neue Zeitung/I. F. felvételei

emlékeztessen arra a kötelességünkre, hogy cselekednünk kell, ha igazságtalansággal, kirekesztéssel, hátrányos megkülönböztetéssel találkozunk.

Megbékélhetünk, de nem felejthetünk! A mi felelősségünk és kötelességünk, hogy mindig legyen, aki emlékezni fog minderre – hangsúlyozta *Ritter Imre*. A német nemzetiségi szószóló kiemelte, hogy a magyarországi németiség történelmi lehetőség előtt áll: az április 8-i országgyűlési választáson újra szavazati joggal rendelkező, teljes jogú német képviselőt juttathat a parlamentbe, aki nem csak a korrekt emlékezetkultúráért, hanem a magyarországi németiség jövőjéért dolgozik majd. Képviselővel az országgyűlésben – mondta – biztosíthatjuk nemzetisé-

günk teljes körű oktatási és kulturális autonómiáját, olyan színvonalú német bölcsőde-, óvoda- és iskola-rendszer kifejlesztését, amely visszaadja gyermekeink és unokáink számára a részben már elveszett német anyanyelvet, megerősíti német identitásukat, hogy többnyelvű, a világra nyitott, a német értékekkel és hagyományainkkal felvértezett fiatalokként egyénileg az élet minden területén boldogulhassanak, összetartó német közösségként pedig mindig emlékezzenek a múltban történetekre.

A rendezvény a hazájukból elűzöttek 2016 szeptemberében felavatott emlékművénél, koszorúzással zárult.

„Válasszunk most magunknak képviselőt!”

Interjú Heinek Ottóval

– Áder János köztársasági elnök április 8-ára kiírta az országgyűlési választásokat. A magyarországi német közösség már korábban megkezdte felkészülését, hiszen önálló parlamenti képviselőt, nem szószólót kíván választani.

– Noha alapvetően ezzel az időponttal számoltunk, a mi szempontunkból mégsem tartom túl optimálisnak. Azért nem, mert az előtte levő hétvégén van húsvét. Nagyon sokan vannak, akik külföldön dolgoznak és hazajönnek az ünnepre, de utána visszamennek, nem várják meg a következő vasárna-

pot, 8-át. Az meg elég nehezen kezelhető probléma, nem várható el az emberektől, hogy adott esetben több száz kilométert utazzanak egy magyar konzulátusra, hogy leadhassák a szavazataikat.

Ez egyértelműen az esélyegyenlőségről szól. Az is, hogy kértük a Választási Irodától, hogy hasonló módon tájékoztassa a nemzetiségi állampolgárokat, mint a határon túli magyarokat arról, miként is regisztrálhatnak. Biztosan sokan látták már azt az animációs filmet, amely erre hívja fel a figyelmet. A

nemzetiségek esetében nem volt ilyen. Kértük, hogy legyen. Január 25-én jelent meg a tájékoztató a nemzetiségi regisztrációról.

Ha a magyarországi lakcímmel nem rendelkezőket már december óta folyamatosan lehet tájékoztatni, akkor a nemzetiségeket miért nem? Többen vannak úgy, hogy nemigen emlékeznek már arra, négy évvel ezelőtt regisztráltak-e a névjegyzékbe, és ha igen, akkor melyikre: csak az önkormányzatra, vagy az országgyűlésre is? Mi pedig nem tudjuk, hiszen ezeket a névjegyzékeket meg kellett semmisíteni! Így állt elő az a fura állapot, hogy aki nem tudja, hogy regisztrált-e, annak azt kell tanácsolnunk: regisztráljon újból, legfeljebb elutasítják.

– Nézzük a fontos sarokpontokat!

A regisztráció folyamatos a valasztasok.hu oldalon...

– Igen. Tizenhat nappal a választás előtt – azt hiszem március 23-án, 16 órakor – zárul le a listára való feliratkozás lehetősége. Addig tart ez a folyamat, a választásokig fennmaradó időt pedig arra tudjuk felhasználni, hogy kampányoljunk, s biztassuk a választóinkat, menjenek el szavazni. Mert hát az sem mindegy, hogy milyen arányban vesznek részt a választáson azok, akik regisztráltak. Ez 2014-ben a németeknél mintegy 75 százalék volt, azaz a választási szándékukról nyilatkozók nagyjából háromnegyede járult az urnák elé.

– A Magyarországi Németek Országos Önkormányzatának közgyűlése már az elmúlt év októberében döntött arról, hogy a hazai németek saját jogon kívánják bekerülni a Parlamentbe. Így volt ez négy éve is. Ezzel el is indult a tájékoztatás, információátadás.

– Viszonylag időben döntöttünk, valóban. Négy évvel ezelőtt is hamar megszületett a döntés, akkor október végén, s akkor már a listát is összeraktuk. Amivel előrébb vagyunk a négy évvel korábbi választásokhoz képest, az az, hogy ezúttal jóval korábban kezdtük el a tájékoztatást, az emberek megkeresését. Találkoztunk a megyei szervezetekkel, kértük a megyei szövetségektől, hozzanak létre egy szűkebb stábot, hogy aztán ők továbbítsák az információkat, s beszéljenek a helyi önkormányzatokkal, az egyesületekkel, intézményekkel. Készült néhány tájékoztató anyag, programot tartalmazó szórólap, kítűző, kész már a logo... Van egy honlap, a www.wahl2018.hu, amely elindult a választási híreinkkel, ott minden aktualitás és tennivaló olvasható.

– Négy éve nem sikerült ugyanez a program, azaz Ritter Imre szószólóként került a Parlamentbe. Elnök úr most derülátóbb?

Interjú közben

Bajtai László felvétele

– Olyan szempontból derülátóbb vagyok, hogy sokkal többet tettünk a siker érdekében, mint négy évvel ezelőtt. Bízok abban, hogy ennek lesz eredménye. A részadatok – most, amikor beszélgetünk – olyan nagyon nem ugranak túl a négy évvel ezelőtiekén. A választók ugyanis az utolsó két-három hónapban összpontosítanak erősebben, hiszen januárban-februárban indulnak be a nagyobb rendezvények. Itt a farsang, jönnek a sváb bálók, és más olyan közösségi események, amelyeken nagyobb közösségek számára lehet érthetővé tenni céljainkat. Ami gondot jelent az az, hogy nagyon későn állt össze a választási rendszer a Nemzeti Választási Irodánál.

Amikor elkezdünk regisztrálni, kiderült, hogy egy csomó probléma van a rendszerben: rossz volt a számítógépes program, rossz határozatot adtak ki, nem lehetett mindenhol ugyanolyan eljárással regisztrálni. Ez megint csak furcsa helyzetet teremtett. Folyamatosan figyelmeztettük a Választási Irodát arra, hogy rossz a rendszer és rossz határozatokat adnak ki: a választópolgár azokból nem tudhatja meg, hogy ő most akkor regisztrálva van-e, vagy sem. Csak január 15-ére jutottunk el odáig, hogy maga az online regisztrációs rendszer már – legalábbis egyelőre úgy tűnik – tényleg hibátlan lett, működik a valasztas.hu honlapon. Ez azonban ugyancsak felveti az esélyegyenlőség kérdését!

– Ha jól emlékszem a számokra, akkor több mint 39 000 magyarországi német választó regisztrált már...

– Valóban, de ebből csupán alig több mint 16-17 ezer az, aki ezt az országgyűlési választásra is megtette. És mivel nem tudhatjuk, hogy ki az a 39 000 regisztrált választó, célzottan nem is tudjuk megkeresni őket. Amennyiben mindazok, akik az önkormányzati választásokra regisztráltak, jegyzékbe vetetnék magukat a parlamenti választásra is, majd kivétel nélkül elmennének szavazni, akkor lenne országgyűlési képviselőnk! Amennyire tudunk, kampányolunk tehát a különböző nagyrendezvényeken, igyekszünk regisztrációs lehetőséget is biztosítani azoknak, akik fel akarnak iratkozni. Azon fáradozunk, hogy mindenkit meggyőzzünk a választói névjegyzékbe történő feliratkozás fontosságáról.

Mintegy negyvenezer választó meggyőzése és bizalmának elnyerése szükséges ugyanis ahhoz, hogy az országos német önkormányzat törekvése célt érjen. Ez leginkább rajtunk múlik. Január 20-án, Budakeszin nagy disznótor volt, több településről érkeztek csapatok, Vecsés, Törökbálint, Dunabogdány,

Újhartyán, Taksony, a Budapest XII. kerületi Sváb-hegy és a házigazda Budakeszi képviseltette magát. És persze a kóstolóra is érkeztek vendégek, érdeklődők mindenfelől. Ott is jelen voltunk. A sváb bálók is olyan alkalmak, amikor több emberrel tudunk találkozni. Én Tatára, Komárom megyébe megyek. A farsangi időszakban minden hétvégén, mindenhol van egy-egy ilyen rendezvény: Sárospatakon, Szekszárdon, Csepelen, Bonyhád, Komlón, Pakson, Kozármislenyben, Vértessomlón, Baján, Pécsen.

Nemcsak a bálók ideje van most, hanem az emlékezés, a tiszteletadás is. A kitelepítési emlékművek koszorúzása, illetve átadása, mint például Császártöltésen, ahol szintén ott voltam.

Ritter Imrével (ő a szószólónk és listavezetőnk) személyesen tájékoztatunk, válaszolunk a kérdésekre, s rendszeresen nyomon követjük a regisztrációt. Így látjuk azt is, hol haladnak jobban, hol kevésbé, és tudunk-e valamiben segíteni. Nagyon sok helyen most van az az időszak, amikor a helyi választási irodák leülnek tárgyalni a jegyzőkkel. Mi is jelen vagyunk és megbeszéljük, hogy miben kell közösen eljárni, hogy nekik se legyen túl sok a munka.

– *Hogyan viszonyulnak a pártok, illetve a többi nemzetiség az önálló képviselőállítást tervezőre?*

– Nyílt politikai ellenmozgást nem érzékelünk. Híre jött, a háttérben arról beszéltek, hogy ott ülnek a parlamentben a nemzetiségek szószólói, nem kell ezzel többet foglalkozni. Volt egy-két olyan település, ahol – tényszerűen tudom – az országgyűlési képviselő szólt a polgármesternek, hogy „nem kéne nagyon nyüzsgögni”. Ezeket állítólag leállították, de hát nyilvánvaló, minden párt azt kéri: szavazz rám! Ez teljesen legitim és érthető is. Nem fogják azt mondani, hogy szavazzatok a németekre, mert nekünk fontos, hogy a törvényhozásban legyen egy német nemzetiségi képviselő is. Ez nem nekik, hanem nekünk fontos!

Januárban ülésezett az Országos Nemzetiségi Önkormányzatok Szövetsége, s úgy tapasztaltam, hogy a többi nemzetiséget nem zavarja az indulásunk. Ők a szószólói választáshoz szükséges listák összeállításával és annak megszavazásával voltak elfoglalva. Minden nemzetiségnek fontos a szószólója. És az sem mindegy, hogy ki képvisel egy nemzetiségi közösséget, tehát a szószóló kiválasztása rendkívül fontos feladat. Néhány nemzetiség esetében váltás lesz, ami életszerű, hiszen eltelt négy év és ezalatt kiderült, hogy ki milyen munkát végzett.

– *Miért is olyan fontos a németeknek a saját képviselő?*

– Ritter Imre személyében 2014-től egy igen tevékeny, munkaközpontú szószóló képviseli a németeket az ország házában. Ő is részese annak a figyelemre méltó eredménynek, amelyet a szószólók bizottsága könyvelhet el sikerként az önkormányzatok és a civil szervezetek állami támogatásában. Ez a négy év azt is megmutatta, hol vannak a szószólói mandátum határai, korlátai. A szószóló nem

terjeszthet elő törvényjavaslatokat, korlátozottak a lehetőségei a plenáris üléseken, csak azokban a kérdésekben szólhat meg, melyeket a Házbizottság, illetve a nemzetiségi bizottság jóváhagy. A képviselő ezzel szemben kezdeményezheti törvények megalkotását, módosítását, felemelheti a szavát minden, nekünk fontos kérdésben, mint amilyen például a nemzetiségi oktatás, a kultúránk ápolása, a civil szervezetek működése, pályázataik lebonyolításának egyszerűsítése és így tovább. Alapvetően négy területet, célt fogalmaztunk meg. Mindenki máshová tesz a hangsúlyt, mások az elsődlegességek, de ez természetes. A képviselő gyakorlatilag minden ügyben megszólalhat, szót kérhet napirend előtt, politikai ügyben is. Én nagyon fontosnak tartom azt is – szerintem ugyanis az elmúlt négy év gyengesége volt, ami részben nyilván a tapasztalatlanságnak is betudható –, hogy a korábbiaknál erősebb kontrollt tudjanak gyakorolni, s a végrehajtó hatalom határozottabb számonkérését, ellenőrzését végezhesék a szószólók. Az elmúlt ciklusban sikerült több forrást teremteni nemzetiségi önkormányzati feladatokra, fel lehetett hívni a figyelmet a nemzetiségi ügyekre, de szerintem határozottabban ki kellett volna állni az önkormányzatok egyetértési, véleményezési jogai terén, konkrét ügyekben is, amikor meg lehet szólalni, interpellálni lehet. Ezekben a területeken bőven van mit tenni az elkövetkezendő időszakban.

Azt is mondjuk, hogy miután egy képviselőnek több lehetősége van, egyrészt folytatni kell a források bővítését, másrészt próbáljuk meg, amennyire lehet, csökkenteni a bürokráciát, amivel az egyesületek, civil szervezetek számára egyszerűbbé, átláthatóbbá, kevésbé merev rendszert, támogató környezetet lehet teremteni úgy a pályázati támogatások, mint az elszámolások esetében.

Számunkra változatlanul fontos, hogy az arra alkalmas önkormányzatok lehessenek intézményi fenntartók, mert akkor mégis csak nagyobb befolyásuk van az adott óvodában, iskolában folyó munkára. A másik, amiben több lehetőségünk lesz – kell, hogy legyen –, az a nemzetközi kapcsolatok alakítása. Ez a helyi szintekre is vonatkozik, mert meg kell állítani, meg kell fordítani a kedvezőtlen folyamatokat. Nagyon sok iskolai partnerkapcsolat megszűnt: a KLIK-es fenntartású iskoláknak egy darabig azt mondták, hogy nincs rá pénz. Most már talán több pénz lenne rá, de ha néhány évig nem működött valami, akkor újra feléleszteni nagyon nehéz. Ugyanez a felső szintű politikai kapcsolatok esetében is egyértelműen elmondható. Nekünk nagy felelősségünk és feladatunk van abban, hogy a magyar–német, a magyar–osztrák kapcsolatok normálisan alakuljanak. Azt a sokat emlegetett közvetítő vagy hídszerepet, amit el is várnak tőlünk, felelősséggel kell teljesítenünk. Van tapasztalatunk ezen a téren: a németországi szorb és a magyarországi német színházi kapcsolatok révén a nehézségek ellenére is fenntartjuk például Tolna megye és Bautzen kapcsolatát, ami később

magasabb szintre emelhető. Gondolok itt például a pedagógus-továbbképzésekre, iskolák, települések közötti együttműködésekre is.

– *Van-e olyan tapasztalat, hogy mennyire hat, mozgósít a fiatalok körében az internetes megjelenés?*

– Nagyon is! Eddig öt rövidfilmet készítettünk el németül, magyar feliratozással, majd feltettük a Facebookra. Ezek összefogott, tömör anyagok arról, hogy vállalj fel a származásodat és iratkozz fel a névjegyzékbe, élj szavazati lehetőségeddel, válasszunk közösen német nemzetiségi képviselőt! Volt egy időszak, úgy karácsony és újév környékén, amikor kvázi fizetett hirdetés formájában is jelen voltunk a Facebookon. Hatásos volt, ezért további hasonló jelenléteket tervezünk a világhálón.

Még nem kaptunk kampánypénzt. Csak akkoról költhetünk kampányanyagokra, amikor a kampánypénzt kézhez vettük, de előkészület alatt van már több minden: jegyzetfüzetek, kítűző, matrica, újsághirdetés. Négy évvel ezelőtt azt láttuk, hogy amik igazán hatékonyak bizonyultak, azok nem a hagyományos megyei napilapokban, hanem az ingyenes reklámújságokban megjelent figyelemfelkeltő anyagok voltak, amiket minden postaládába bedobtak, és azt mindenki olvashatta. Otthon, anyáméknál látom, ott van az ingyenes hirdetési újság: „a koca eladó”, a „mézet keresek” és az „5 kg diót lehet venni”... Azt mindenki átnyalazza. Napilap már gyakorlatilag nem jár senkinek. Átvette a helyét egy csomó fizetett, kvázi-kampánylap, mint például a Lokál. Nagyon sokan – tényleg, főleg a fiatalok – már interneten tájékozódnak. A helyi média hatékony még: a kábeltévé adásait nézik. Ezeket keresztül tudunk eljutni az emberekhez.

– *Van-e valami visszajelzés, hogyan fogadják a törekvéseket?*

– Azt látom, hogy alapvetően értik, amit mondunk. Az a törekvésünk, amelyik arról szól, hogy a civil szervezetek a lehető legkevesebb bürokráciával dolgozhassanak, többeket érint, tehát nyilván célba ér. A nevelés és oktatás az óvodákban, iskolákban ugyanígy sokakat érint a mindennapi életben és szintén nyomon követhető dolog. Alapvetően ezeket az üzeneteket, gondolatokat fogalmaztuk meg. Inkább az lesz a kérdés, miként tudjuk áttörni azt a sokakban még meglévő szemléletet, hogy ha én rátok szavazok, akkor nem szavazhatok pártra. Mert ez így nem egészen igaz! Azt szoktam mondani, hogy fordítsuk meg ezt a dolgot. Nem úgy kell felfogni,

hogy nem szavazhatok pártra, hanem úgy, hogy végre olyan a helyzet, hogy a saját nemzetiségemre szavazhatok! Ha ez nekem fontos, akkor szavazok rá. Attól még a pártomra egyébként legalább másfél szavazattal szavazok. Hiszen az egyéni választókerületi jelöltemre szavazhatok, és ez pártszavazat, másrészt a szavazatok jó része, az egyéniekre leadott töredék szavazatokból is átmegy a pártlistára. Ha tehát én az egyéniben szavazok egy pártjelöltre, akkor két eset van: győzelme esetén a párt jut mandátumhoz, ha nem ő nyer, akkor meg a rá adott szavazatom kerül tovább a pártlistához. Vagyis valójában így is szavazok a kiválasztott pártra.

– *És ezzel tisztába vannak az emberek?*

– Igyekszünk nekik elmagyarázni, de nem várhatjuk el, hogy statisztikusok legyenek. Újra meg újra nyomatékosítjuk: szavazhatnak a pártjelöltre az egyéniben, így gyakorlatilag nem igaz az, hogy ha nemzetiségi listára szavaz valaki, akkor elvesz a pártszavazata. Annak ugyanis csak egy töredéke veszik el. De mondom, én inkább próbálom ezt így elmagyarázni: végre van egy olyan lehetőségünk, hogy olyan emberre, olyan listára szavazzunk, ami a miénk. Amivel egy független képviselőt tudunk bejuttatni a Házba. Vagyis, ha a német nemzetiségi listára szavazol, akkor tudod, hogy ki lesz a képviselő. Pont.

– *Ha nyerni tud, akkor Ritter Imre független képviselő lesz...*

– A jogi helyzet az, hogy független lesz. Olyan szempontból más a helyzet persze, hogy többet kell egyeztetnie az önkormányzattal, a választóival. Nyilvánvalóan vannak olyan ügyek, amikben jobb visszajönni és megkérdezni, hogy akkor most szerintetek hogyan kell nekem eljárnom, szavaznom? Tipikusan ilyen a költségvetési törvény, amiben ha sikerül olyan eredményeket elérni, amik fontosak és jók, akkor meg lehet szavazni. Ha nem, akkor jelezni kell, hogy nem értünk vele egyet, vagy másik példa, az oktatás. De ha európai ügyekről van szó, nálunk az is alaptétel, hogy mi európai orientációt képviselünk. Szóval, sűrűbben kell konzultálni, visszacsatolni.

– *Ez már a jövő! Erre majd visszatérünk a választások után. Akár képviselő, akár szószóló lesz Ritter Imre a hazai német közösség képviselőjében, jó munkát kívánunk neki!*

Köszönöm az interjút!

Mayer Éva

Látogasson el honlapunkra: www.nemzetisegek.hu